

Legfontosabb szakmai állásfoglalásaink 1998-ban

A Szociális Szakmai Szövetség Elnöksége és a Magyar Családsegítők és Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületének Elnöksége szakmai állásfoglalása a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatok viszonyáról és együttműködéséről

Az 1997. évi XXXI. törvény, illetve a 15/1998. (IV. 30.) sz. NM. rendelet közötti összhanghiány miatt az újonnan létrejött gyermekjóléti szolgálatok/szolgáltatások működésében számos szakmai, módszertani bizonytalanság tapasztalható. A Szociális Szakmai Szövetség Elnöksége és a Magyar Családsegítők és Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületének Elnöksége úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi bizonytalanságok feloldhatóak. Állásfoglalásunkkal e tisztázó folyamatot kívánjuk segíteni.

A vonatkozó jogszabályok értelmében mind a családsegítés, mind a gyermekjóléti szolgáltatás alapellátás, feladataik között kiemelt helyen a családgondozás áll. Mindkét szolgálat/szolgáltatás tevékenységének módszertani alapját - legyen szó gyermekről, családról vagy bármely csoportról, közösségről - a klasszikus szociális munka módszerei adják. Ennek következtében álláspontunk az, hogy a két szolgálat/szolgáltatás szoros szakmai kapcsolatban kell, hogy álljon, függetlenül az intézmény szervezeti struktúrájától. Alá és fölérendeltségi viszony nincs közöttük.

Ezen szakmai, de a pénzügyi megfontolások alapján is a Szociális Szakmai Szövetség Elnöksége és a Magyar Családsegítők Országos Egyesületének Elnöksége a fenntartóknak a következőket ajánlja:

1. Azokon a településeken, ahol már működtetnek Családsegítő Szolgálatot, ott ezen intézmények keretében ajánlja megszervezni a gyermekjóléti szolgáltatást.

2. Azokon a településeken, ahol még nem működtetik egyik alapellátási formát sem, ott mindkét szolgáltatás együttes megszervezését ajánlja. A fenntartó ezzel megfelel mind a szakmai, mind a törvényi rendelkezések szempontjainak. (Az 1993. évi III. törvény a családsegítés megszervezését is kötelezővé teszi minden település számára 1999. december 31-ig.)

3. Azokon a településeken, ahol "gazdaságtalan" és megfelelő szakember hiányában lehetetlen az önálló intézményi forma kialakítása, ott az alapellátások megszervezését önkormányzati társulások kialakításával ajánlja megvalósítani, amely lehetővé teszi mind a finanszírozás megoldását (szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatási normatíva, illetve családsegítő intézményi normatíva), mind a szakmai rendeletek betartását.

A Szociális Szakmai Szövetség Elnöksége és a Magyar Családsegítők és Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületének Elnöksége szakmailag nem tudja elfogadni, hogy a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatot/szolgáltatást végzők főállásuk mellett töredékidőben tegyenek eleget előírt családgondozói feladataiknak.

A Családsegítő Szolgálatok és a Gyermekjóléti Szolgálatok közötti együttműködés javasolt szabályaival, - amelyet a Magyar Családsegítők és Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületének balatonföldvári szakmai konferenciája fogadott el és ajánlja azt az intézményeknek írásban is szabályozni - a Szociális Szakmai Szövetség Elnöksége egyetért. Az együttműködés szabályait állásfoglalásunk melléklete tartalmazza.

A Családsegítő Szolgálatok és a Gyermekjóléti Szolgálatok közötti együttműködés javasolt szabályai

Ha egy ügyfél mindkét szolgálatnál megjelenik esetgazdát, kell kijelölni. Az esetgazda az a gondozó lesz, aki előbb került kapcsolatba az ügyféllel, kivéve, ha védelembe vételről van szó. Védelembe vétel esetén mind a GYJSZ munkatársa látja el az esetgazda feladatait.

Az a gondozó, aki később ismerte meg a klient, illetve védelembe vétel esetén a CSSSZ munkatársa esetkonzulensi teendőket lát el, ami azt jelenti, hogy - szükség szerint - segíti az esetgazda munkáját.

Abban az esetben, ha úgy kerül sor a védelembe vételre, hogy az ügyfél már a CSSSZ gondozásában állt esetátadásra kerül sor. Az esetátadáson jelen kell lennie:

- *a családsegítő szolgálat családgondozójának,*
- *a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának,*
- *az ügyfélnek.*

A két szolgálat az együttműködés feltételit írásos szerződésben rögzíti. Az együttműködési szerződés tartalmazza, hogy:

- *ki az esetgazda,*
- *ki az esetkonzulens,*
- *az általuk - együttesen - kidolgozott gondozási tervet,*
- *az esetmegbeszélések gyakoriságát.*

A szerződést - melyet 3 példányban kell elkészíteni - aláírásával tájékoztatják el a szolgálatok vezetői, valamint az esetgazda és az esetkonzulens.

A két szolgálat a közös ügyek kapcsán esetkonferenciát tart, amelyekre szükség szerint meghívja az ügyben érintett társszervezetek, intézmények - főképpen Gyámhatóság, Gyámhivatal, védőnői szolgálat, stb. - képviselőit is.

Budapest, 1998. június 29.

***

A Szociális Szakmai Szövetség felhívása a szegénység felszámolásának nemzetközi napján

Az ENSZ közgyűlésének határozatai október 17-ét a szegénység felszámolásának nemzetközi napjává, az 1997-2006 közti időszakot pedig a szegénység felszámolásának évtizedévé nyilvánították. E nemes célkitűzések előmozdítása végett 1995 márciusában, Koppenhágában az ENSZ társadalmi fejlődéssel foglalkozó csúcstalálkozóján a részt vevő nemzetek képviselői elfogadták a szegénység elleni küzdelemben vállalt kötelezettségeiket rögzítő nyilatkozatot. Ebben kinyilvánították, hogy nemzetközi összefogással felszámolják a világban a szegénységet, elősegítik a teljes foglalkoztatás megvalósulását, felgyorsítják a legkevésbé fejlett országok gazdasági, társadalmi és emberi erőforrásainak fejlesztését, valamint jelentősen növelik, és hatékonyan hasznosítják a társadalmi fejlesztési célokra fordított erőforrásokat. A jelen lévő több mint százhetven tagország állam- és kormányfői a cselekvési program jóváhagyásával vállalták, hogy a civil társadalom szereplőivel együttműködve sürgősen kidolgozzák a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenségek lényeges csökkentését célzó nemzetközi politikákat és stratégiákat.

A rendszerváltás óta eltelt időszakban a szegénység Magyarországon akut társadalmi problémává vált. A szociológusok és statisztikusok a magyar népességben 30-35 százalékra becsülik a szegénységben élők arányát. A szegénység ma Magyarországon szinte bármelyik honfitársunkat fenyegetheti, hiszen a felmérések szerint a szegénység által leginkább sújtott csoportokban található az alacsony keresetűek a munkanélküliek, a fogyatékosok, a tartós egészségkárosodást szenvedettek, a cigányok, az idős emberek, a falusi háztartások és a gyermekes családok.

Tudjuk, a szegénység nem kizárólagosan hazai jelenség: a jövedelemhiánnyal és a társadalmi kirekesztettséggel járó súlyos problémákat érzékelve az Európai Unió döntéshozói ajánlással ösztönzik a tagországokat, hogy a megélhetéshez szükséges forrásokhoz való hozzáférés minden polgárunk számára biztosítsák.

Magyarország az ENSZ tagállama és az Európai Unió tagjelöltje, a magyar kormány képviseltette magát a koppenhágai csúcstalálkozón és maga is aktívan hozzájárult a cselekvési program elfogadásához. A magyar kormányzat mind ez ideig adós maradt a szegénység felszámolására irányuló nemzeti stratégia kidolgozásával. A Magyar Köztársaság polgárainak ma nincs joguk a megélhetésükhöz szükséges forrásokhoz.

A Szegénység Felszámolásának Nemzetközi napján arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy a szegénység közös szegényünk, felszámolásához az együttérzésből fakadó egyéni gesztusok nem elégségesek. A magyarországi szegénység enyhítése ma olyan égető szükségesség, ami a szociálpolitikával foglalkozók lehető legszélesebb körű együttműködését követeli meg. A Szociális Szakmai Szövetség ehhez a közös munkához kívánja megnyerni a politikusok, az állami és civil szervezeteknél tevékenykedő hivatásos és önkéntes segítők, valamint a szélesebb közvélemény támogatását.

1998. szeptember

* * *

A Szociális Szakmai Szövetség hozzászólása a családok támogatásáról szóló törvényjavaslatához

A Szociális Szakmai Szövetség (a továbbiakban 3Sz) a szociális szakmákban dolgozók és oktatók szakmai egyesületeinek ernyőszervezete. A törvényjavaslat, valamint a már elfogadott adótörvények ismeretében több, a szociális szakemberek munkáját közvetlenül érintő kérdés fogalmazódott meg körükben. Ezek nyilvánosságra hozatalával fel kívánjuk hívni a törvényhozók figyelmét a javaslatban foglaltak elfogadásával járó társadalmi kockázatokra, illetve szeretnénk, ha javaslatainkat a törvényjavaslat véglegesítésénél figyelembe vennék.

1. A 3SZ és valamennyi tagszervezete örömmel vette tudomásul, hogy a kormányzat törekszik a családok szociális biztonságának elősegítésére, a gyermekevelés anyagi terheinek a csökkentésére. Ennek érdekében megszüntetni javasolja a családi pótlék és a gyermekgondozási támogatások jövedelemigazoláshoz kötését, s ezeket állampolgári jogú ellátásokká teszi. Ez nemcsak csökkenti az adminisztrációs és pénzügyi terheket, valamint az eljárásból -óhatatlanul - adódó igazságtalanságokat, hanem hangsúlyozza a szociális ellátások társadalom-integráló funkcióját.

2. A pozitív szándéknak azonban a törvényben javasolt több rendelkezése ellentmond.

2.1. A családi pótlék reálértéke az utolsó tíz évben a felére, sőt az 1-2 gyermeket nevelő családoknál ennél nagyobb mértékben csökkent a nem megfelelő indexelés miatt. A családi pótlék - legkorábban 1999-ben hatálybalépő - javasolt összegei megegyeznek az 1997. októberi összegekkel, illetve egy második változat szerint annál nem egészen 10 százalékkal lennének magasabbak. Ez mintegy 20-25 százalékos reálérték csökkenést jelent 1997. októbere óta.

Ennél nagyobb baj, hogy a törvény az emelést továbbra is az Országgyűlés mindenkori döntésére bízta, semmiféle módon nem garantálva a reálérték megtartását, vagy esetleg növelését.

2.2. A törvényjavaslat szerint a családi pótlék a gyermek tanköltséssé válásának az évében iskoláztatási támogatássá alakulna át. Ez azt jelenti, hogy ha a gyermek tankötelezettségének teljesítését a szülő nem biztosítja, akkor az önkormányzat jegyzője a gyermekjóléti szolgálat, majd ismét a hatóság bevonásával intézkedik. Ezzel kapcsolatban számos aggály merül fel:

➤ A törvényjavaslat nem tisztázza, mit jelent a tankötelezettség teljesítése, illetve nem teljesítése, ugyanakkor kötelezi a jegyzőt, hogy - probléma esetén - azonnal mozgósítsa a gyermekjóléti szolgálatot. Minthogy a probléma homályosan definiált, mind a szolgálat feladatai, mind a családok zaklatásának lehetősége korlátlanul kiterjeszhető.

➤ A gyermekjóléti szolgálatnak 8 napon belül kell a problémát megoldania. Széleskörű szakmai tapasztalat, hogy az iskoláztatási nehézségek mögött többnyire rendkívül komplex - gazdasági, szociális, kulturális, pszichológiai - okok húzódnak meg. Ezek megoldása igen sok anyagi erőforrást és tartós, szakszerű szociális munkát igényelhet. A megszabott 8 napos határidő az érdemi munkát lehetetlenné, ugyanakkor a családok további szankcionálását könnyűvé teszi.

➤ A gyermekjóléti szolgálat sikertelen tevékenysége esetén a jegyző elrendeli a gyermekvédelemben vételt, korlátozza a szülő vagyonkezelői jogát, illetve részletes elszámolásokat igényelhet. Mindez azt hozhatja magával, hogy nagyon rövid kísérletezés után sor kerülhet a gyermeki és szülői jogok súlyos korlátozására és a családi életbe való mély beavatkozásra, végső fokon - bár a törvényjavaslat erre kifejezetten nem utal - jogcím keletkezhet a gyermek állami gondoskodásba vételére, azaz a családtól való elszakítására.

➤ A gyermekvédelmi, szociális munka ilyen felfogása ellenkezik a szakma etikai normáival.

➤ A törvényjavaslat alapján teljes ellátatlanság fenyegeti mindazokat, akik 14 éves korukban befejezik az általános iskolát, de a fennálló törvények értelmében munkát még nem vállalhatnak, és a középiskolákból, szakképzésből lemorzsolódókat.

➤ A családi pótlék szülői, vagy gyermeki "érdemhez kötése" ellentétes az Európa Tanács ajánlásával és az európai gyakorlattal.

➤ Az eddigi szabálysértési statisztikák ismeretében a törvényben jelzett probléma néhány ezer családot érinthet, azaz egy minimális kisebbséget. Ennek alapján nem indokolt szerepeltetése a törvényben.

3. A nem feltétlenül értékálló családi pótlék a már elfogadott adókedvezménnyel egészül ki azoknál, akiknek megfelelő nagyságú adóztatható jövedelme van. Nem ismerünk számításokat az ebből kiszoruló családok számára vonatkozóan. Tapasztalataink és ismereteink alapján közéjük fog tartozni a munkanélküliek, a gyermekeiket egyedül nevelők, a nyugdíjasok, a legalacsonyabb keresetűek családjainak többsége, legalább háromszázezer család, amelyek között igen sok a többgyermekes. Egy részük jogosulttá válhat a rendszeres gyermekvédelmi támogatásra, amelynek összege alig magasabb az adókedvezményénél, de juttatási feltételei sokkal szigorúbbak, és korlátozhatják a család autonómiáját.

A fentiek alapján javasoljuk a törvényjavaslat módosítását legalább a következő kérdésekben:

- a családi pótlék értékállóságának törvényi biztosítását;
- a családi pótlék valamennyi gyermekre egységes kezelését, és azt, hogy a rendszeres iskoláztatás biztosításának lehetséges módjáról ne a jelenlegi törvényjavaslat, hanem a gyermekvédelmi törvény rendelkezzen;
- az adókedvezményből kimaradó családok kompenzálását, pl. a negatív jövedelemadó valamilyen formájának bevezetésével.

1998. november 20.